

Prognozēt šobrīd neuzdrošinās neviens, viss Dabas mātes rokās

Jūlijs tradicionāli ir laiks, kad visā Latvijā sākas pakāpeniska sējumu novākšana no laukiem. Tomēr, ņemot vērā šī gada vēso pavasari, mainīgo vasaru ar tās brīžiem valdošo karstumu atsevišķos valsts reģionos un spēcīgās lietavas citos, speciālisti ir itin piesardzīgi šī gada ražas prognozēs. Visi kā viens «Zemgales» uzrunātie speciālisti apgalvoja – situācija var mainīties jebkurā brīdī, līdz ar to šobrīd apsektie «viscerīgākie» sējumi galu galā saviem saimniekiem var nest vien sāpīgu zaudējumu izjūtu.

Katrā reģionā citāda situācija

Piemēram, vēl pirms Jāņu karstuma apsekojot vasarāju laukus visā valstī, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKC) augkopības speciālisti atzina – pat, neraugoties uz iespaidīgajām lietavām, vasarāju raža solās būt laba, tajā pašā laikā atzīstot, ka situācija var mainīties jebkurā brīdī.

Piemēram, kā pirms svētkiem atzina Latgales reģiona LLKC speciālisti, šaipusē vasarājiem pagaidām pietiek mitruma, aizvien pat ir reģioni, kuros zeme vēl pārmitra.

– Par vasaras kviešiem un miežiem ir zināmas bažas, jo pēc ilgajām lietavām, kad virkne sējumu izslika, lielākā daļa saimnieku tīrumiem neiedeva slāpekļa mēslojumu, un tādēļ tie neizskatās pārāk labi. Tur, kur mēslojumu iedeva, lauki ir labi, – norāda LLKC Preiļu biroja augkopības speciāliste INESE MAGDALENOKA.

Atšķirīga ir situācija Kurzemē un Vidzemē

– Līdz Jāņiem Kurzemē kopumā, izņemot Talsu un Dundagas pusē, mitrums pietika, un augi izskatījās labi. Tomēr pašlaik jau manāms, ka vasarājiem lielā karstuma dēļ drīz sāks trūkt mitruma, – secina LLKC Augkopības nodaļas speciāliste ILZE SKUDRA. – Tikmēr Vidzemē, Madonas un Gulbenes pusē, kur vietām nolija pat 98 mm nokrišņu, vasarāju saknēm trūkst skābeklis, un tie sākuši dzeltēt.

LLKC Augkopības nodaļas vadītājs OSKARS BALODIS, mēģinot rezumēt iegūto informāciju, apgalvoja:

– Pagaidām mitruma vasarājiem pietiek, karstuma ietekmi vēl nevaram novērtēt, bet – ja nebūs ekstrēmā laika apstākļu, vasarāju ražas prognozes ir labas. Pateicoties vēsajam pavasarim, augi spējusi labi attīstīties. Lai gan dažādi kaitēkļi uz laukiem ir vērojami, pagaidām vasarājos novērots salīdzinoši maz slimību.

LLKC veiktās ražas prognozes liecina, ka nedaudz vairāk nekā pērn varētu būt vasaras kviešu – Zemgalē tos prognozē 4,8 t/ha (pērn – 4,6 t/ha), Latgalē 4,3 t/ha (pērn 4 t/ha). Arī vasaras rapša solās būt vairāk: Kurzemē 2 t/ha (pērn 1,5 t/ha), Zemgalē – 1,8 t/ha (pērn 1,3 t/ha). Griķu,

kas iesēti salīdzinoši nesen, ražība tiek prognozēta ap vienu t/ha, savukārt kartupeļiem – nedaudz vairāk nekā 24 t/ha.

Vasarāji Zemgalē ietekmi uz kopražu neatstās

Tieši nestabilo un mainīgo laikapstākļu dēļ citi «Zemgales» uzrunātie augkopības speciālisti šobrīd ražas prognozēšanu savā ziņā pielīdzina «zilēšanai kafijas biežumos» un šādu sarunu pat uzskata par pāragru. Tomēr izvērtēt sējumu kvalitāti piekrist.

Lauksaimnieku kooperatīvās pakalpojumu sabiedrības «LATRAPs», kas pašlaik apvieno vairāk nekā 1,1 tūkstoši zemnieku visā Latvijā, no kuriem lielākoties ir Zemgales reģiona lauksaimnieki, Lauksaimniecības daļas vadītāja LĪGA RUŽA, vaicāta par situāciju vasarāju sējumos mūsupusē, sacīja:

– Sāksim ar to, ka Zemgales reģionā vasarāju sējumu īpatsvars ir ļoti mazs. Minot ļoti aptuvenus skaitļos, tie veido līdz 20% no kopējā citu kultūru īpatsvara. Protais, šis skaitlis var katrā saimniecībā būt ļoti atšķirīgs. Līdz ar to vasarāju sējumu pie mums ir daudz mazāk nekā, teiksim, Latgalē vai Vidzemē un tādēļ arī šo kultūru ražība atstās ne pārāk jūtamu ietekmi uz kopējiem labības ražības rādītājiem Zemgalē.

Vēl šogad esmu novērojuši kādu īpatnību: vasaras kviešu, pupu, kas pavasarī tika iesēti ļoti agri, jau martā, sējumi pašlaik izskatās ļoti labi, sausais un aukstais pavasaris uz tiem nav atstājis nekādu ietekmi.

Toties, ja šo kultūru sēja ir veikta vēlāk – aprīļa vidū vai pat vēl vēlāk –, var redzēt nevienmērīgi sadīgušus sējumus un tie arī lēnāk un sliktāk attīstījās. Bet tas nav nekas ārkārtējs, jo sausos pavasaros vasarāji jau kā likums slikti attīstās.

Laikapstākļi rada problēmas arī lauka pupu sējumos. Ja to ziedēšanas laikā gaisa temperatūra svārstās ap +30°C, ļoti bieži šai kultūrai neaizmetas pākstis. Jāpaļaujās uz meteorologu solīto ārgaisa temperatūras kritumu, jo tad ražas kritums nebūs tik dramatisks.

Latgales pusē šogad novērotā sējumu izslikšana mūsu reģionā gan nav līdz šim bijusi aktuāla, jo nokrišņu bijis salīdzinoši maz. Mitruma trūkums? Laikam jāatbild

tā: ja sējumā kultūraugi ir vārgi, tie vairāk cietīs no jebkādiem stresiem no malas. Stiprāki sējumi tos pārdzīvos ar minimāliem zaudējumiem.

Gadījumā, ja pēkšņi sāksies ilgstošas un spēcīgas lietavas, visvairāk cietīs vasaras mieži, arī zirņiem nepatīk lieks mitrums. Bet, kā jau minēju, situācija tīrumos var atšķirties ne vien pa pagastiem, bet pat divos laukos, kas atrodas pavisam netālu viens no otra.

Vasaras rapsis? Zemgalē tāda faktiski nav, ja nu vien dažās saimniecībās un ļoti nelielās platībās, tāpēc par to nekādus secinājumus izdarīt diemžēl nevaru.

Raža būs labāka nekā pērn. Tikai tā nav pozitīvā ziņa

Arī biedrības «Zemnieku saeima» valdes priekšsēdētāja vietniece MAIRA DZELZKALĒJA – BURMISTRE sarunā ar «Zemgali» atzina – sējumi šogad ir ļoti atšķirīgi katrā reģionā.

– Piemēram, runājot ar saimniekiem no Dundagas puses, dzirdēju sakām, ka tad, kad pārejā Latvijā bija nolijis vairāk vai mazāk lietus, viņiem viss pavasaris tika pavadīts «sausuma zīmē». Tikai ap Jāņiem dundadzieņi beidzot sagaidīja ilgi gaidītos nokrišņus. Līdz ar to vasarāju tīrumi tur neizskatās tik labi, kā varbūt būtu gribējies.

Savukārt Latvijas Ziemeļaustrumos – Alūksnes, Gulbenes apkaimē – situācija diametrāli pretēja. Jau pērnais rudens tajā apkaimē bija ļoti mitrs, kas apgrūtināja ziemāju sēju. Lietus šī reģiona zemniekus nelutināja arī šajā pavasarī. Ziemāji, arī vasarāji daudzviet ir pamatīgi izslikuši.

Arī ap Rīgu, Mālpili, Ogrī, Siguldu daudz ziemāju izslikuši, ziemas rapsis daudzviet izskatījās pavisam «bēdīgs». Tajā pusē rapsis vispār diezgan cietis arī pārziemojot.

Zemgale uz kopējā fona kopumā izskatās labi. Jā, kur sējumi ir izslikuši, tur tie tādi arī paliks, neko nepadārisi, bet tādu vietu nav daudz. Lielākoties šāda situācija ir tīrumos, kurus rudenī vēlāk apsēja, jo laikapstākļi to vienkārši neļāva izdarīt ātrāk.

Labi ir vasarāju sējumi, ko šopavasari iesēja ļoti agri, kaut gan jāsaka, ka pat mēs, speciālisti, tobrīd šausminājāmies – ko tie zemnieki dara?

Kopumā sacīšu: tas, ko redzam šobrīd, liekas itin labs, bet paredzēt jau neko nevar. Redz, pirms pāris dienām vareni negaisi sagāza veldrē laukus Saldus apkaimē. Un negaisus sola vēl. Un, ja labība sakrīt veldrē, tas ražu diezgan būtiski ietekmē. Teiksim, rap-

Kombaini ražas novākšanai kļūst aizvien modernāki un jaudīgāki. Bet vai ar tiem šogad būs, ko novākt no laukiem?

sim, ja tas vēl tajā mirklī ir ziedējis, augiem neaizmetas pākstis vai arī graudi ir ļoti sīki.

Ir dzirdēts, ka Dobeles pusē lauksaimnieki sūdzas par diezgan lielu kaitēkļu invāziju rapša laukos. Šādus sējumus viegli atpazīt, pat tikai braucot tiem garām, – lauks it kā zaļš, bet daudzviet redzami iedzelteni stādījumu pleķi, kas ir droša zīme, ka tur ieperinājušies kaitēkļi vai slimības. Saprotams, ka ražu no šāda pleķīša neiegūsi. Manuprāt, ka šogad bija tāds kaitēkļu gads, laikapstākļi bija tiem diezgan labvēlīgi.

Ražas prognoze? Ceram, ka tā kopumā visām kultūrām būs labāka nekā pērn, bet nedrīkst aizmirst, ka pērnais bija ļoti slikts gads, jo valdīja ārkārtīgs sausums. Rezumējot – ražībai vajadzētu būt lielākai, bet tikai, ja salīdzinām ar ļoti sliktu pērnā gadu. Uz rekordiem neceram gan. Bet visu jau rādīs pirmie kūlumi. Pieļauju, ka darbi uz laukiem sāksies vēlāk nekā pērn, vismaz par kādu nedēļu, ja ne ilgāk, ap kādu 20., 25. jūliju. Iespējams, kā allaž, viens no pirmajiem Zemgalē kulšanu uzsāks Gunvaldis Sproģis Tukuma novadā.

Kādi laikapstākļi, ja ir krauķi...

Latvijas Lauksaimniecības universitātes mācību un pētījumu saimniecības «Vecauce» vadītājs INDULIS IEVIŅŠ savukārt lēsa, ka pirmie kombaini uz ziemas kviešu laukiem saimniecībā varētu izbraukt jau ap 10. – 15. jūliju.

– No vasarāju kultūrām audzējām vien vasaras miežus, pat vasaras kviešus un pupas nē. Vasarāju īpatsvars uz kopējā saimniecības sējumu fona ir ļoti maznozīmīgs. Pagaidām to sējumi izskatās gana cerīgi, lai gan nu jau sāk likties, ka valdošais karstums tomēr ieviesīs savas korekcijas.

Toties labi šķiet ziemāji – kvieši padevušies ļoti labi, mieži – viduvēji. Toties zāle gan šogad aug griezdamās! Neatminos, kad vēl tā bijis. Tā kā lopbarības mums šogad izdevies sarūpēt ļoti daudz.

Toties lielākas raizes nekā laikapstākļi mums pašlaik sagādā ... putni. Tepat, netālu, iesējām 20

hektārus kukurūzas. Pateicoties krauķiem, tur tagad nav sējuma, ir vienkārši lauks. Putni ļoti labi prot izkašņāt iesētos graudus vai izraut tikko izdīgušos kukurūzas asnus. Pērn domājām, ka vienā no kukurūzas laukiem, kurā arī viens lauka stūris divainā kārtā izrādījās absolūti kails, sējumi vai nu izslikuši, vai vecāka sēkla trāpījusies. Nepievērsām tam īpašu uzmanību – gādās visādi. Šogad, kad pagalam ir 20 hektāru sējumu, un, tā kā lauks atrodas netālu no Vecauces centra, varējām konstatēt istos vaininiekus... Un krauķi ir gudri putni. Mēģinājām daļu sēklas kodināt ar speciālām rūgtvielām, cerot, ka tas spārnaiņus no našķošanās atturēs. Izrādījās, ka bijām naivi. Krauķi ātri vien aptvēra, ka, izlobot sēklu no rūgtā apvalka, tā ir tikpat garda cik agrāk...

Tā kā dzīvnieku aizstāvjiem, kuri stāsta, ka lauksaimnieki ar saviem laukiem un mēslojumiem bendē dzīvās apkaimes radības, varu vien ieteikt – atbrauciet uz Vecauci un pastaigājiet gar sējumu laukiem! Noteikti sastapsiet dzērves, kuras pirms pāris gadiem arīdžan krietni papostīja mūsu laukus. Tiesa, tik gudras kā krauķi, lai sēklas lobītu, tās nebija. Par gulbju trūkumu uz laukiem arī nevaram sūdzēties, īpaši migrācijas laikā. Ja gribi cēlo putnu dabūt projām no lauka, kur tas nolēmis panaškoties, bez koka tuvumā nerādies. Jo citādi no lauka projām muksi pats.

Par stirnām un briežiem ne-maz nerunāju. Tā kā nūdien nav tā, ka lauksaimnieki ir dzīvo radību bieds. Drīzāk jau jāsāk domāt, ka drīz šo apzīmējumu lietosim apgriezta formā...

Bet citādi – gaidīsim, kulsim, svērsim. Tad arī izdarīsim secinājumus, kāds bijis šis gads.

Indra Cehanoviča
Autores foto

MAF

Mediju atbalsta fonds
Projektu finansē Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem
Par lappuses saturu atbild raksta autors